

ССРЭ 60 КОНСТИТУЦИЯНЫҢ ЧАЯКЧЫЛАРЫ БОЛГАШ КҮҮСЕДИКЧИЛЕРИ БИС

«Депутаттар дэргэе улус депутаттарының Советтеринде чоннуң бүрүн эргелиг төлөөлөкчилери болуур».

(ССРЭ Конституциясының 103 чүгүндөн).

ЧОНГА БАРААН БОЛБУШААН

ССРЭ Конституциясының хүнүн чаңчыл баураар байырлаадым-биле демдегелер тура, Советтер чуртунун Үндөсүн Хоойлуунун совет кижилерге тыгым берген улау эргелеринин өндүр чагайын сеткил-сагыштың ханында чоругаарал-биле база катан сактын келер бис. Совет Эвилелингиң хамаатны дег ындыг калбак эргелерин, хосталгаларын эдилеп, азылган чоругу кижилер дегелерге чон деп болуур.

Үндөсүн Хоойлуунун совет хамааттыларга магадылаан эрге-хүкүмдөгилери калбак. Оларның бирөөн — ССРЭ Эвилелин чоругу азылган ханында чоругу чоругу Советтеринин депутаттары чонугу болурун магадылаан. Конституция Советтерде депутаттар ролюн бедн-биле келдүрүп, күрүнө, ажал-агым, социал-хукуттар айтырларын шийт-пирээрлерин оларның киркиргезин калбактар.

ССРЭ-ниң Дээди Советинин төсү чымынга болуп эртен сонугааларда республикалык партия, совет, хай-ниити организациялары болган ажалыч чонлары хойку меңе бедн бүүрүдөгү илердеп, ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаттары сонуга. Улау депутатты болуру бедн ханында.

Конституцияда өндүрүлгөн эргелерин ажалыч, депутаттарын күрүнө, ажал-агым айтырларын шийт-пирээрлеринге калбак киргиз турарын болурун ажал-чоругаага үндөсүлөр көргүзөй. ССРЭ-ниң Дээди Советинин На-ционалдар Советинге сонугаалар талазы-биле Чон-Хем-чактын № 650 сонугада окуртуун сонугулар депутатты меңе ажал-агымны, амдырал-чуртталганын хой талазы айтырларын биле кел турарлар. Оларның чагыларын, дилетерин чонун чагай чоругу беднлерин, оларның ажалы-амдыралы-биле дорт холбошкан болуур. Чүгө «Октябрь» 30 чылга сонуга бедн сонугуларын чагы-биле ээон ажалда кылдылар. Чүгө эртен чымын Конституциянык автономияга ийн автономия кемешкен. Баян-Тала суурда ам бар 75 орунуг ийн-сак сонугу ажалыч-ниитилерин негелдеп долу хандырбай турар. Ол чорук шон улау уругуар ийн-сак ажалдарын негел келген. Сонугуларын кирген ол чагынын күсөөдөн 1983 чылдын баштайгы айларында эгелер. Малчын колдарын электржилдер талазы-биле чагылар чоругу оларнын, ажал-агымны удуручуларын дегелерге, дууламчызы-биле чоругу шийт-пирээрлерин алаар.

Район төвү — Чадаана хоорайнын сонугуларын дил-дө-биле хоорайнын төп хукумчуларын, тротуарларын ас-фальтлаан. Район эвилелдеп хурурга салырынын ба-жымнын шонун улаулар айтыр күсөөдөн. Депу-татка чонун тургузар айтырларын-ла хой. Устүдө мөң чугаалаан чүгүлөр — оон чугаа тымдыгы-дыр.

Депутат кижиле болганымда, сонугуларын ажал-хөргөп дорт киргиз келдир. ССРЭ-ниң тургустунган 60 чыл оон — кибейлери бо чылда чангыс чор чурттуларын үлө-хөргөп дугайын калыс-даа бол чугаалаан көрөй.

«Октябрь» 30 чылга сонугу ажал-ниитилер партиянын XXVI съездинин чоругу шийт-пирээр ажалында боттандырдылар, он бирги беш чылдык ийн чымын планын оонааларын, социалист хукумдөгилери күсөө-ринге бүтү күшү мөңдөп. Эртен тос айларда сонугу шийт-пирээр күрүнө эг, дүк салырынын тос айларда пла-нын 100 хуу күсөөткен. Сүт бүүдүрерин — боттантап. Ниитинин малынга бжыг чон-сурун тургузары-биле адылган хукумда база күсөөткен, маз чөмчүн курданы-ры тургустунган. Чугула бо ажал уламчылашкан.

Төрөн сонугуларын малын ак сеткилдиг малдан, эки көргү-түлгөрдү ажаллап турар эл-өөрүмүн дугайын байрлаа хукумда чугаалаан күсөөткен. Сонугуларын Сымн-Чуура, Дү-түрөн хойку бригадаларын бо чыгы көргүзү багай эвес. Олар төрүр чүгө хойдан 82 хураганым камгалап ала-лар. Мурунчалар эвес эвес. Чонго, сонугулар хойку-ларын Х. Б. Куулар, Б. Д. Куулар олар төрүр 100 баш хой-дан 100 хураганым камгалап алаан.

Бистин хойку өг-бүлөсүн төрөн сонугуларын ажал-хө-ргөп улау-чүгүлө калды, күшү негел ажаллап чоругу. Төрүр 100 баш хойдан 110 хураган ажал эон хукумдөгилерини ажал күсөөткен, чүгө хойдан-ла 135 хураганым камгалап өстүрүп, хой бүүрүдөн 22 кг дүктү алаан.

Х. КУУЛАР.
ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаты, «Октябрь» 30 чылга сонугуларын хойку.

ССРЭ Конституциясының 44 чүгүндө «ССРЭ-ниң хама-тылар чурттаага бажымна-ры азыр эргелиг» деп бижээн. Ол эргелиг совет өг-бүлөлөр бүрүн эдилеп турар. Талды районун Дүрген суурунда Хулар-оол Капыч-оолон биле Серенмаа Кара-Баштыговна Оонпарын ба-жым чымы болган аргы-бил-г. Хой уругуларын бо ба-жым ажалылар болуп ту-рары-биле оон элери чон ор-тузунга улау ажалыларын, чо-гузуп турар. Оонпарын ба-жымдан ажал-лаа улау-бес.

ЧУРУКТА: Оонпар ба-жымда ажалы-биле хоор-екин орар.
Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОУ.

ССРЭ Конституциясының 44 чүгүндө «ССРЭ-ниң хама-тылар чурттаага бажымна-ры азыр эргелиг» деп бижээн. Ол эргелиг совет өг-бүлөлөр бүрүн эдилеп турар. Талды районун Дүрген суурунда Хулар-оол Капыч-оолон биле Серенмаа Кара-Баштыговна Оонпарын ба-жым чымы болган аргы-бил-г. Хой уругуларын бо ба-жым ажалылар болуп ту-рары-биле оон элери чон ор-тузунга улау ажалыларын, чо-гузуп турар. Оонпарын ба-жымдан ажал-лаа улау-бес.

ЧУРУКТА: Оонпар ба-жымда ажалы-биле хоор-екин орар.
Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОУ.

«СЭП чон дөш туруп турар болган чонга бараан болуп турар».
(ССРЭ Конституциясының 6 чүгүндөн).

Бистин чуртувустун Үндө-сүн Хоойлуунун Коммуни-ст партиянын удуруту болган башкарыч ролюн бижыткан. Ол чорук Кон-ституцияда магадылаан эрге-лерин, Төрөн чуртувун муру-нуга хукумдөгилери күсөө-лөрүн чоругу. Оонпарын ба-жымдан ажал-лаа улау-бес.

ЧУРУКТА: Оонпар ба-жымда ажалы-биле хоор-екин орар.
Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОУ.

Бистин чуртувустун Үндө-сүн Хоойлуунун Коммуни-ст партиянын удуруту болган башкарыч ролюн бижыткан. Ол чорук Кон-ституцияда магадылаан эрге-лерин, Төрөн чуртувун муру-нуга хукумдөгилери күсөө-лөрүн чоругу. Оонпарын ба-жымдан ажал-лаа улау-бес.

ЧУРУКТА: Оонпар ба-жымда ажалы-биле хоор-екин орар.
Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОУ.

Бистин чуртувустун Үндө-сүн Хоойлуунун Коммуни-ст партиянын удуруту болган башкарыч ролюн бижыткан. Ол чорук Кон-ституцияда магадылаан эрге-лерин, Төрөн чуртувун муру-нуга хукумдөгилери күсөө-лөрүн чоругу. Оонпарын ба-жымдан ажал-лаа улау-бес.

ЧУРУКТА: Оонпар ба-жымда ажалы-биле хоор-екин орар.
Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОУ.

Бистин чуртувустун Үндө-сүн Хоойлуунун Коммуни-ст партиянын удуруту болган башкарыч ролюн бижыткан. Ол чорук Кон-ституцияда магадылаан эрге-лерин, Төрөн чуртувун муру-нуга хукумдөгилери күсөө-лөрүн чоругу. Оонпарын ба-жымдан ажал-лаа улау-бес.

ЧУРУКТА: Оонпар ба-жымда ажалы-биле хоор-екин орар.
Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОУ.

Кызылдың сүт залуу ССРЭ-ниң 60 чылда күш-ажымды белектерин ужура-жыр дөш социалист чарытты калбак-тын турган. ССРЭ Конституциясының хүнүн эки көргүзүлгөн утун, тос ай-лар планын чедипкини күсөөткен. За-волту дилеттиг чон ниити план күсөө-дөнгө база төлөтүп үлүп кирген. Бо некте коммунист Галина Дмитриева

Фадеевко, комсомол организациянын секретары Светлана Назытпай иштин мурунчалар эвес эвес. Хоочун дил-гизин биле комсомол организациянын секретары цехтин ажалынын дугайын чугаалаан турда бо чуркуту тирттир-ган.

Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОУ.

«ССРЭ хамааттылары ажалдаар эргелиг».

(ССРЭ Конституциясының 40 чүгүндөн).

ОЛАРГА БҮЗҮРЭЭР МЕН

Делегейде ССРЭ дег күшүтү, тайынга мнах, депшигелет болган сайыраңгай чурт чок. Мен мыңар санан чоругу мен. Делегейде совет кижилер дег ажал-иш, аас-кежиктиг, тур-гузукту болган чоругу чон чок. Мен мыңар санан чоругу мен. Оларнын бирээз болганымга чоругуларын, өөр-үрүр мен. Бистин Үндөсүн Хоойлуусу — Совет Конститу-циянын кижиле бүүрүдөгү эрге-лерин, ажалдарын, дилетерин өр-төн магадылаан.

Бистер, совет кижилер, ол эргелерин шийтүрүн ажаллап турар бис. Улау күрүнөсүн биске берген эргелер ажалы-рамыстын чарык-бес келе-терин болу берген. Бизиниң чуртувустун бүүрүдөгү хө-жүмдөгүлөрү чоругу кирги, чангыс улау өг-бүлө бжыг эл-айыралдыг турган, ажал-дар, өөрүн чоругу чыла-лааным-даа мина.

Шийл алган мергелерин бизин эргелер: туугу, Чор-гаар дилетер ажал-хөргөп чуга-лаалар, тургузукту болган чарык-бес дөш-дир. Нийс-мал Кызылдың аргы-шарын улам чарын, үлүм уран хевир кирер, ажалы — туугуларын тымдыг ижне чез чыл болуу. Бизиниң кижилерин «Дашит-Хавак» деп ала турар дээрди, дертик бол-ган бешик микрорайондарда, хей кат чуртталга бажымна-рын, уругуар албан чөмчүн калдык туугуларынга үлүм кирген мен. Ам мина

хей санныг кызылдар чурт-тап, өөрүнчилер өөрүн, ажал-хөргөп турарлар. Шах минам аас-кежиктиг, ажал-иш, кижилер мени туугу, кызылдарын чымы, чымык бажымнар, школар, уругуар салырынын баулу элери болуп турарына өөрүп, шийл алган мергелерин ажалынын ханы-биле меде-рен билин чоругу мен.

Бистин бригадалык «Кызыл туугу» эргелеринге хамаар-жыр. Оон Тыва АССР-ниң ала-ларын туугулаа. Чугулаа оон Чыбыл-оолон. Донгак үр чылаарда улаурун келген. Ол боду комит эки кижиле. Ажал дөшүлө могаар-шылаларын улаурун, эш-өөрүрүк, ажалыларга үрүлчү дуула-жымы, оларга байлак арга-дур-жуларын дамчылып берип чо-руур. Туугулаа нымдарын баштайгы чымыдан эгелдеп, ижне кижиле таваржы бер-генин салым-чолуунун ала-лашкан кылдыр санаар мен. Бригадалык төлөтүп ажалы-чын, ажалы кызылдар чо-руун дөшөп ала болуу өскө-дө дүржүлүгү туугулар бар. Байырал хурунда мурунчалар туугулар Ч. М. Хомуш, коммунист М. С. Каргына, Б. М. Чулуун, А. М. Куулар, кызылдар К. Т. Серен, хоо-лук белектерин О. Х. Донгак оларын мактап, оларын адыл алап каары ажал эвес.

Чүгө бо чымы эвес, а моон мурунда-даа чылаарда бригадалык эргелерге эки түн-дөлдөрү көрүзүп, социали-ст чарыкка хай улаа тилек-чи болуп келген. Бистер Ни-колай Паппинин бригадалы-биле чарыкты ажаллап тур-гар бис. Бо чылдын эгелден бээр ол чарыкка колдуула-ла бистин бригадалык чарыктын мурунчу олурун ээлеп турар. Бизиниң дөшүлө, сентябрь айларда ажалымыска шап-талынар туруп көрү ала-ган. Чыл эгелден бээр чаа арга — бригада керээзине шалып бис. Бо дөшүлө бжыг ажалымыска чөмчүн чарык «Тотанарычче» «Кы-зыл туугу» эргелиг кошак кичиней салым турар. Эрге-лер бистин бригадалык-биле күш-ажымды керээзине чарып алган киринде-ле туугу об-ъектинин туугу-биле хандыр-байн баар таварыларын хой.

Чыл төмүдөгү чөмчүн эвес үе аркан. Бир эвес туугу ма-териалы-биле хандырылган эки-жир болза, чыл планын күс-сөдип алтар арга бисте бар. Чүгө дээрме мени эш-өөрүм ажал кылды бергенде — дүрген, шалыктын улау күсө. Оларга бодумга дег бүүрүр мен. Дөртү-биле чугаалаарга, Кон-ституцияда магадылаан бжы-гаар бүтүлө эргелерин холла туккан кижилер, ажал-лаа бергелерин ажал эргер, кан-дыг-даа ажалды дескештирбес.

К. БИЧЕ-ООЛ.
«Кызыл туугу» эргели-нин туугулаа, хоорай Советинин депутаты.

Бистин бригадалык «Кызыл туугу» эргелеринге хамаар-жыр. Оон Тыва АССР-ниң ала-ларын туугулаа. Чугулаа оон Чыбыл-оолон. Донгак үр чылаарда улаурун келген. Ол боду комит эки кижиле. Ажал дөшүлө могаар-шылаларын улаурун, эш-өөрүрүк, ажалыларга үрүлчү дуула-жымы, оларга байлак арга-дур-жуларын дамчылып берип чо-руур. Туугулаа нымдарын баштайгы чымыдан эгелдеп, ижне кижиле таваржы бер-генин салым-чолуунун ала-лашкан кылдыр санаар мен. Бригадалык төлөтүп ажалы-чын, ажалы кызылдар чо-руун дөшөп ала болуу өскө-дө дүржүлүгү туугулар бар. Байырал хурунда мурунчалар туугулар Ч. М. Хомуш, коммунист М. С. Каргына, Б. М. Чулуун, А. М. Куулар, кызылдар К. Т. Серен, хоо-лук белектерин О. Х. Донгак оларын мактап, оларын адыл алап каары ажал эвес.

Чүгө бо чымы эвес, а моон мурунда-даа чылаарда бригадалык эргелерге эки түн-дөлдөрү көрүзүп, социали-ст чарыкка хай улаа тилек-чи болуп келген. Бистер Ни-колай Паппинин бригадалы-биле чарыкты ажаллап тур-гар бис. Бо чылдын эгелден бээр ол чарыкка колдуула-ла бистин бригадалык чарыктын мурунчу олурун ээлеп турар. Бизиниң дөшүлө, сентябрь айларда ажалымыска шап-талынар туруп көрү ала-ган. Чыл эгелден бээр чаа арга — бригада керээзине шалып бис. Бо дөшүлө бжыг ажалымыска чөмчүн чарык «Тотанарычче» «Кы-зыл туугу» эргелиг кошак кичиней салым турар. Эрге-лер бистин бригадалык-биле күш-ажымды керээзине чарып алган киринде-ле туугу об-ъектинин туугу-биле хандыр-байн баар таварыларын хой.

Чыл төмүдөгү чөмчүн эвес үе аркан. Бир эвес туугу ма-териалы-биле хандырылган эки-жир болза, чыл планын күс-сөдип алтар арга бисте бар. Чүгө дээрме мени эш-өөрүм ажал кылды бергенде — дүрген, шалыктын улау күсө. Оларга бодумга дег бүүрүр мен. Дөртү-биле чугаалаарга, Кон-ституцияда магадылаан бжы-гаар бүтүлө эргелерин холла туккан кижилер, ажал-лаа бергелерин ажал эргер, кан-дыг-даа ажалды дескештирбес.

К. БИЧЕ-ООЛ.
«Кызыл туугу» эргели-нин туугулаа, хоорай Советинин депутаты.

Бистин бригадалык «Кызыл туугу» эргелеринге хамаар-жыр. Оон Тыва АССР-ниң ала-ларын туугулаа. Чугулаа оон Чыбыл-оолон. Донгак үр чылаарда улаурун келген. Ол боду комит эки кижиле. Ажал дөшүлө могаар-шылаларын улаурун, эш-өөрүрүк, ажалыларга үрүлчү дуула-жымы, оларга байлак арга-дур-жуларын дамчылып берип чо-руур. Туугулаа нымдарын баштайгы чымыдан эгелдеп, ижне кижиле таваржы бер-генин салым-чолуунун ала-лашкан кылдыр санаар мен. Бригадалык төлөтүп ажалы-чын, ажалы кызылдар чо-руун дөшөп ала болуу өскө-дө дүржүлүгү туугулар бар. Байырал хурунда мурунчалар туугулар Ч. М. Хомуш, коммунист М. С. Каргына, Б. М. Чулуун, А. М. Куулар, кызылдар К. Т. Серен, хоо-лук белектерин О. Х. Донгак оларын мактап, оларын адыл алап каары ажал эвес.

Чүгө бо чымы эвес, а моон мурунда-даа чылаарда бригадалык эргелерге эки түн-дөлдөрү көрүзүп, социали-ст чарыкка хай улаа тилек-чи болуп келген. Бистер Ни-колай Паппинин бригадалы-биле чарыкты ажаллап тур-гар бис. Бо чылдын эгелден бээр ол чарыкка колдуула-ла бистин бригадалык чарыктын мурунчу олурун ээлеп турар. Бизиниң дөшүлө, сентябрь айларда ажалымыска шап-талынар туруп көрү ала-ган. Чыл эгелден бээр чаа арга — бригада керээзине шалып бис. Бо дөшүлө бжыг ажалымыска чөмчүн чарык «Тотанарычче» «Кы-зыл туугу» эргелиг кошак кичиней салым турар. Эрге-лер бистин бригадалык-биле күш-ажымды керээзине чарып алган киринде-ле туугу об-ъектинин туугу-биле хандыр-байн баар таварыларын хой.

Чыл төмүдөгү чөмчүн эвес үе аркан. Бир эвес туугу ма-териалы-биле хандырылган эки-жир болза, чыл планын күс-сөдип алтар арга бисте бар. Чүгө дээрме мени эш-өөрүм ажал кылды бергенде — дүрген, шалыктын улау күсө. Оларга бодумга дег бүүрүр мен. Дөртү-биле чугаалаарга, Кон-ституцияда магадылаан бжы-гаар бүтүлө эргелерин холла туккан кижилер, ажал-лаа бергелерин ажал эргер, кан-дыг-даа ажалды дескештирбес.

К. БИЧЕ-ООЛ.
«Кызыл туугу» эргели-нин туугулаа, хоорай Советинин депутаты.

Бистин бригадалык «Кызыл туугу» эргелеринге хамаар-жыр. Оон Тыва АССР-ниң ала-ларын туугулаа. Чугулаа оон Чыбыл-оолон. Донгак үр чылаарда улаурун келген. Ол боду комит эки кижиле. Ажал дөшүлө могаар-шылаларын улаурун, эш-өөрүрүк, ажалыларга үрүлчү дуула-жымы, оларга байлак арга-дур-жуларын дамчылып берип чо-руур. Туугулаа нымдарын баштайгы чымыдан эгелдеп, ижне кижиле таваржы бер-генин салым-чолуунун ала-лашкан кылдыр санаар мен. Бригадалык төлөтүп ажалы-чын, ажалы кызылдар чо-руун дөшөп ала болуу өскө-дө дүржүлүгү туугулар бар. Байырал хурунда мурунчалар туугулар Ч. М. Хомуш, коммунист М. С. Каргына, Б. М. Чулуун, А. М. Куулар, кызылдар К. Т. Серен, хоо-лук белектерин О. Х. Донгак оларын мактап, оларын адыл алап каары ажал эвес.

Чүгө бо чымы эвес, а моон мурунда-даа чылаарда бригадалык эргелерге эки түн-дөлдөрү көрүзүп, социали-ст чарыкка хай улаа тилек-чи болуп келген. Бистер Ни-колай Паппинин бригадалы-биле чарыкты ажаллап тур-гар бис. Бо чылдын эгелден бээр ол чарыкка колдуула-ла бистин бригадалык чарыктын мурунчу олурун ээлеп турар. Бизиниң дөшүлө, сентябрь айларда ажалымыска шап-талынар туруп көрү ала-ган. Чыл эгелден бээр чаа арга — бригада керээзине шалып бис. Бо дөшүлө бжыг ажалымыска чөмчүн чарык «Тотанарычче» «Кы-зыл туугу» эргелиг кошак кичиней салым турар. Эрге-лер бистин бригадалык-биле күш-ажымды керээзине чарып алган киринде-ле туугу об-ъектинин туугу-биле хандыр-байн баар таварыларын хой.

Чыл төмүдөгү чөмчүн эвес үе аркан. Бир эвес туугу ма-териалы-биле хандырылган эки-жир болза, чыл планын күс-сөдип алтар арга бисте бар. Чүгө дээрме мени эш-өөрүм ажал кылды бергенде — дүрген, шалыктын улау күсө. Оларга бодумга дег бүүрүр мен. Дөртү-биле чугаалаарга, Кон-ституцияда магадылаан бжы-гаар бүтүлө эргелерин холла туккан кижилер, ажал-лаа бергелерин ажал эргер, кан-дыг-даа ажалды дескештирбес.

К. БИЧЕ-ООЛ.
«Кызыл туугу» эргели-нин туугулаа, хоорай Советинин депутаты.

Бистин бригадалык «Кызыл туугу» эргелеринге хамаар-жыр. Оон Тыва АССР-ниң ала-ларын туугулаа. Чугулаа оон Чыбыл-оолон. Донгак үр чылаарда улаурун келген. Ол боду комит эки кижиле. Ажал дөшүлө могаар-шылаларын улаурун, эш-өөрүрүк, ажалыларга үрүлчү дуула-жымы, оларга байлак арга-дур-жуларын дамчылып берип чо-руур. Туугулаа нымдарын баштайгы чымыдан эгелдеп, ижне кижиле таваржы бер-генин салым-чолуунун ала-лашкан кылдыр санаар мен. Бригадалык төлөтүп ажалы-чын, ажалы кызылдар чо-руун дөшөп ала болуу өскө-дө дүржүлүгү туугулар бар. Байырал хурунда мурунчалар туугулар Ч. М. Хомуш, коммунист М. С. Каргына, Б. М. Чулуун, А. М. Куулар, кызылдар К. Т. Серен, хоо-лук белектерин О. Х. Донгак оларын мактап, оларын адыл алап каары ажал эвес.

Чүгө бо чымы эвес, а моон мурунда-даа чылаарда бригадалык эргелерге эки түн-дөлдөрү көрүзүп, социали-ст чарыкка хай улаа тилек-чи болуп келген. Бистер Ни-колай Паппинин бригадалы-биле чарыкты ажаллап тур-гар бис. Бо чылдын эгелден бээр ол чарыкка колдуула-ла бистин бригадалык чарыктын мурунчу олурун ээлеп турар. Бизиниң дөшүлө, сентябрь айларда ажалымыска шап-талынар туруп көрү ала-ган. Чыл эгелден бээр чаа арга — бригада керээзине шалып бис. Бо дөшүлө бжыг ажалымыска чөмчүн чарык «Тотанарычче» «Кы-зыл туугу» эргелиг кошак кичиней салым турар. Эрге-лер бистин бригадалык-биле күш-ажымды керээзине чарып алган киринде-ле туугу об-ъектинин туугу-биле хандыр-байн баар таварыларын хой.

Чыл төмүдөгү чөмчүн эвес үе аркан. Бир эвес туугу ма-териалы-биле хандырылган эки-жир болза, чыл планын күс-сөдип алтар арга бисте бар. Чүгө дээрме мени эш-өөрүм ажал кылды бергенде — дүрген, шалыктын улау күсө. Оларга бодумга дег бүүрүр мен. Дөртү-биле чугаалаарга, Кон-ституцияда магадылаан бжы-гаар бүтүлө эргелерин холла туккан кижилер, ажал-лаа бергелерин ажал эргер, кан-дыг-даа ажалды дескештирбес.

К. БИЧЕ-ООЛ.
«Кызыл туугу» эргели-нин туугулаа, хоорай Советинин депутаты.

Бистин бригадалык «Кызыл туугу» эргелеринге хамаар-жыр. Оон Тыва АССР-ниң ала-ларын туугулаа. Чугулаа оон Чыбыл-оолон. Донгак үр чылаарда улаурун келген. Ол боду комит эки кижиле. Ажал дөшүлө могаар-шылаларын улаурун, эш-өөрүрүк, ажалыларга үрүлчү дуула-жымы, оларга байлак арга-дур-жуларын дамчылып берип чо-руур. Туугулаа нымдарын баштайгы чымыдан эгелдеп, ижне кижиле таваржы бер-генин салым-чолуунун ала-лашкан кылдыр санаар мен. Бригадалык төлөтүп ажалы-чын, ажалы кызылдар чо-руун дөшөп ала болуу өскө-дө дүржүлүгү туугулар бар. Байырал хурунда мурунчалар туугулар Ч. М. Хомуш, коммунист М. С. Каргына, Б. М. Чулуун, А. М. Куулар, кызылдар К. Т. Серен, хоо-лук белектерин О. Х. Донгак оларын мактап, оларын адыл алап каары ажал эвес.

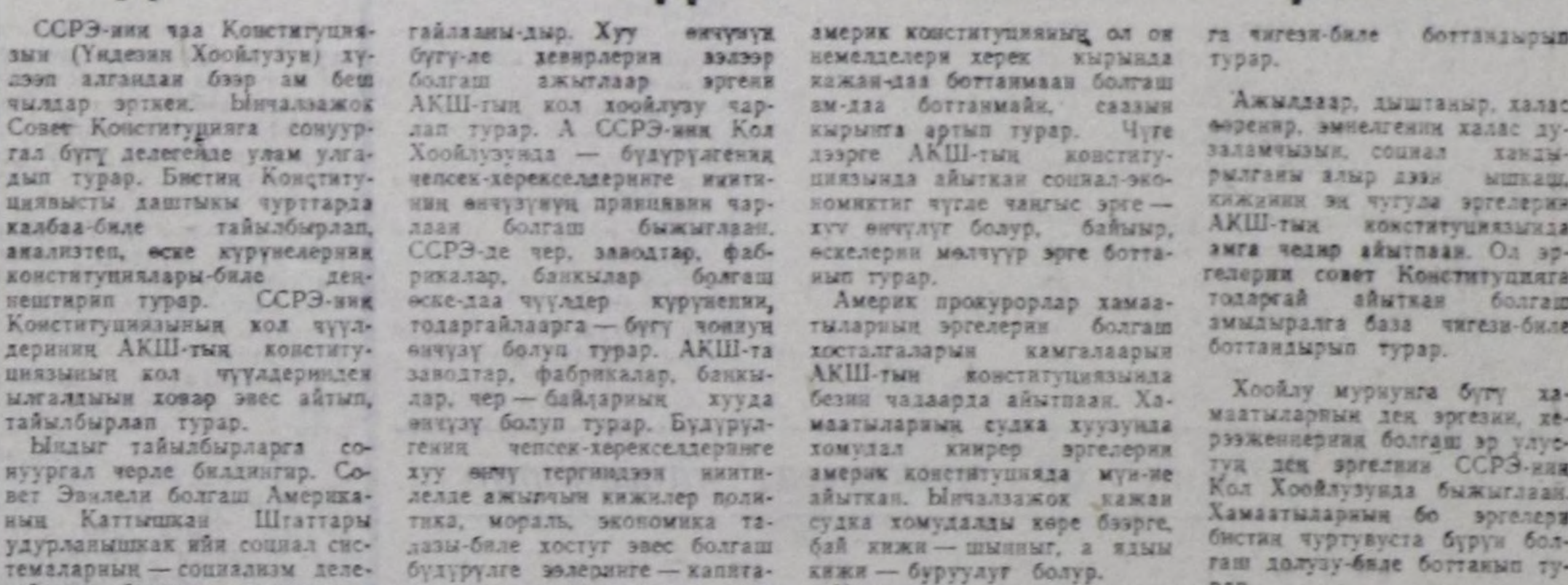
Чүгө бо чымы эвес, а моон мурунда-даа чылаарда бригадалык эргелерге эки түн-дөлдөрү көрүзүп, социали-ст чарыкка хай улаа тилек-чи болуп келген. Бистер Ни-колай Паппинин бригадалы-биле чарыкты ажаллап тур-гар бис. Бо чылдын эгелден бээр ол чарыкка колдуула-ла бистин бригадалык чарыктын мурунчу олурун ээлеп турар. Бизиниң дөшүлө, сентябрь айларда ажалымыска шап-талынар туруп көрү ала-ган. Чыл эгелден бээр чаа арга — бригада керээзине шалып бис. Бо дөшүлө бжыг ажалымыска чөмчүн чарык «Тотанарычче» «Кы-зыл туугу» эргелиг кошак кичиней салым турар. Эрге-лер бистин бригадалык-биле күш-ажымды керээзине чарып алган киринде-ле туугу об-ъектинин туугу-биле хандыр-байн баар таварыларын хой.

Чыл төмүдөгү чөмчүн эвес үе аркан. Бир эвес туугу ма-териалы-биле хандырылган эки-жир болза, чыл планын күс-сөдип алтар арга бисте бар. Чүгө дээрме мени эш-өөрүм ажал кылды бергенде — дүрген, шалыктын улау күсө. Оларга бодумга дег бүүрүр мен. Дөртү-биле чугаалаарга, Кон-ституцияда магадылаан бжы-гаар бүтүлө эргелерин холла туккан кижилер, ажал-лаа бергелерин ажал эргер, кан-дыг-даа ажалды дескештирбес.

К. БИЧЕ-ООЛ.
«Кызыл туугу» эргели-нин туугулаа, хоорай Советинин депутаты.

Бистин бригадалык «Кызыл туугу» эргелеринге хамаар-жыр. Оон Тыва АССР-ниң ала-ларын туугулаа. Чугулаа оон Чыбыл-оолон. Донгак үр чылаарда улаурун келген. Ол боду комит эки кижиле. Ажал дөшүлө могаар-шылаларын улау

ҮНДЕЗИН ЫЛГАЛДЫГ КОНСТИТУЦИЯЛАР

прейиң 90 харлаанын эң-ле наймыралдым-биле байырлап
дедилээ.

ЧУРУКТА: А. Л. Тянпарт ирей (он таламында) болган
өөң өшүү Тело Елизарович Шуттылды ирей.
И. ЧОХОНЕЛИДЗЕНИҢ фотоу.
СЭТА-ымд фотохрониказы.

Айып болшм капиталга делегациян кол кургунерм С-гай.

Совет болшм америк конституцияларын кол ыгалаларын чусун? 1787 чыла АКШ-нын алаш конституциязын болшм ССР-инин 1977 чыла хулазун алган Конституциязын ыгалаларын хамхытма мурунда ол каралан. Барык ийи чус чыл бурунгаар хулазун алашган документини беш чыл бурунгаар хулазун алашган документ-биле канчан деген болуру? деп айтыр тургустуну келер магат чок. Ыларга 1787 чыла хулазун алашган

истерге, помешниктерге чакырткан болур турар. Хуу чусге унааиеттигени мелтуега дараалдан чун-ажыды хос-таарын кичини хосаалганын кол негелдеш кылдыр хосаалган санар турар.

АКШ-тин конституциязын хуу ачуну канчалар турар, а ССР-инин Конституциязын бурундагын чепчир-терекелде-аренте натинин ачунууну принципни быжылган турар. Совет болшм америк конституцияларын социал талавы-биле кол ылгалы ол-дур. Ол ылгалдан амидиралар ийи алгы хевирлери тыптын, тургустуну турар.

Хаматаларнын социал-по-литикти, экономикти буту эргелерин, политикти хосаал-галарын ССР-ин Конституциязына чутле быжылган эвес, харын-да амидирала чун бурдас, буту совет чер болганда ботгалдыр турар. Чудаткан, чусу, харын, кичи, хулараларын, чусу, кичге болшм оол тутулга бажынгыла дээр болбазин, чага, телефон, телеграф хары-заларынын чажыни АКШ-тин конституциязында айткан. Ылмалжол америк конституциянын ол магдалаларын чун бурдас, базым бурунда каржым-биле трел ту-

рар.

Херэжениерин эр улус-биле деа эргелерин принципни АКШ-тин конституциязын амга чедир быжылгадан: ол принципке таламартыр 27-ин жияккан АКШ-тин штаттарынн той муруну бажылганын берган.

Бистиг туртувустук буту бакчаларын болшм биче-уластарынн деа эргелерин ССР-инин Конституциязында алдын ужуток-биле бижжун болшм амидирала чеген-биле боттамалар турар. Ыларга националарнын деа эргелерин принципни АКШ-

ССРЭ-ДЕ КҮШ-АЖЫЛ
БОЛГАШ
ӨӨРЕДИЛГЕ

Совет кижилерин эргелери, хосталгаларын болгаш ийитилел, күрүне мурнунгаларнын хүлээгелерин СССР-ин 1977 чылда Конституция-зында улам годаргай айыткан. Чидээ, совет кижилерин ажилдаар эргезинге немей оларнын профессия болгаш ажил шилл алыр эргелерин айыткан.

Совєт кижиг түгээ ажилдаар эргэлт зөөс, харын-даа ажил-даар хүдээлгэниг, чүглэ өөрч-лөр эргэлт зөөс, харын-даа өөрчлөр, мергэжиднери ши-гээдиг алыр хүдээлгэниг, Шкодаларни, техникумларни, дээд өөрөөдлэ чөрлери дооска сөөдүклэ 1970 чылда 19 миллион кижиг чаа мергэ-жилдери чедип алган, а чаа мергэжиднери 60 чылын чед-ип алган кижилер 42 мил-лион алыг болган.

Л. БОБРОВ,
ПМА-нын таймбырлакуузы

[illegible]

ЧУРУКТА: Кант районда дунгяннаршың «Миллафан» деп национал ансамблиниң киржикчилери Халима Вулянич болган Болода Лашия.

БОНН. Ажыл чок чоруктун
рынын ыдыг-ла хэй эвес ба

целду «куду шинаарлы» кижилер кымдар санаттырыл турар. Оларын саны — 4 миллион киши чедил турар.

МАДРИД. Испанияла элчмен болгаш улуттар бараварнын ортксерти сөөлү үсде түсүлүп өзүр турар. Во чычымал тоо алдарымна дургуула ол бараварнын ортксерти 9,9 миллион киши чычымал чоннарнын амалыла дененинчел бөксү салар-

ык чедирин турдурин Испаниянын национал статистика институту дыкпатынат.

ИОКОГАМА. Японияны ол далай орталыкне америк солдат дээрбери оор үлүктелер киши турла, полиция ову тууду хорутула. Америк шегил америкалыгы сөөлү 30 кимлар дургуула. 150 америк учурун буртуул туулгелетилер Япония кыжнат.

(СЭТА).

ан. Херээжен болган эр ЧУРТТААР БАЖЫҢ ЧОН
АРТАННАР

тыптырылганы, найырал

хээш тургуур турар бис. Тай-
биш болгаш күш-ажыл дээш
дөмсөд — бистың нягты со-
руулагыны-тыр.

**СААЗЫН КЫРЫНДА
ХООЙЛУЛАР**

● **ЛОНДОН.** Хэрэжөнпер-
ниң эргөөрин кайгалар со-
руулгаг хей хойлуларны
Англияның парламентин хү-
лээн алган турган. Ычъя-
жөөл хей хойлуларын шупту-
ру кайгаланың көл чурттары-
ның бирөөзи — Англияда
хүдэ сазын кырында ас-

Кариб далай бассейниде Ганти деп бичиш күрүне бар. Америк империализмге саттыган диктаторжу Дювалте азыркыда күрөшкө чыгышы, коллегиядан кырыш. Гантинын

чону кедергеи хиличкел-човулалга таваржиш тўрар. Чўгзе 1987-миллал бээр бешил 40 муш галтанларини наажмилан олўрген. 3 муш кижиле не чик чиктен, миллан ажил кижиле, тодаргайлаарга, чурттуг бугу чогулуш бешилан бир неелли зантимиш чуртгажге деелан ўнген. Хей муш кижилелерни кара-бейжаниларда тургудил, хиличкелтен тўрар.

ЧУГУРГА: хултурган галтия кижиле.

TC-0149